

DEN NORSKE KIRKE

Prosten i Sør-Østerdal

Fjellmoraveien 1
2406 ELVERUM
Tlf: 62435270
Faks: 624352701

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk råd
Postboks 799, Sentrum
0106 OSLO

Elverum 15.03.2017
Vår saksbehandler: SL
Vår ref.: 17/00025-001
Arkivkode: 008

HØRINGSSVAR - ORDNING FOR UTPEKING AV BISKOP

Jeg viser til høringsnotatet av 16.12.2016 og vil gi min uttalelse til tre punkter: (1) valg eller tilsetning, (2) hvem som skal tilsette og (3) opptelling av den rådgivende avstemming. Det følger et eget vedlegg til punkt (3).

(1) Valg eller tilsetning

Biskoper må tilsettes og ikke velges.

Begrunnelse: Ved de siste års bispeutnevninger har de lokale kandidatene fått flest stemmer. Dersom biskoper da skulle velges og ikke tilsettes, ville i de fleste tilfeller en av de lokale kandidatene blitt valgt. Dette gir en for tilfeldig sammensetting av bispemøtet, som i kirkeordningen har en viktig funksjon når det gjelder lærespørsmål og liturgier. For at bispemøte skal kunne fylle sin posisjon er det avgjørende viktig at det er sammensatt etter noen overordnede kriterier. Det kan være hensyn til kjønn, teologisk ståsted, kirkelig ståsted og utdanningsbakgrunn og teologisk kompetanse. For å kunne ivareta slike helhetskirkelige hensyn, må biskoper tilsettes.

(2) Hvem skal tilsette

Tilsetning må skje i et eget tilsettingsorgan.

Begrunnelse: Den viktigste begrunnelse er teologisk. Fordi en luthersk kirke ikke anerkjenner en ytre, absolutt tolkningsinstans, en «pave», men legger den siste avgjørende autoritet i evangeliet selv, må en luthersk kirke ha en styringsstruktur som gir reelt rom for en slik frihet. Bispetjenesten må i prinsippet være fri fra muligheten for et flertallsdiktatur. Det tilsier at det ikke bør være et organ som er direkte kontrollert av et kirkepolitisk flertall som tilsetter (og avsetter) biskoper. Det må være et eget tilsettingsorgan som har overordnede kriterier for sine vurderinger, som også skal ivareta teologisk mangfold, nyorientering og mindretallsposisjoner.

Den andre begrunnelsen går på makt. Fordeling av makt og balansering av makt i kirkeorganisasjonen har vært lite tematisert i alle utredninger om kirkeordning, så heller ikke i det utsendte høringsnotatet. Høringsnotatet bruker SAMLING av makt som et argument FOR at Kirkerådet skal tilsette biskoper! I enhver organisasjon er spørsmålet om hvordan makt kan balanseres, et hovedspørsmål. Jeg ville mot høringsnotatet si: Fordi Kirkerådet nå har fått en så sterk maktposisjon, vil det være viktig og riktig om et annet organ får makta med å tilsette biskoper, de som i prinsippet (se avsnittet over) ikke skal styres av noen annen instans.

(3) Rådgivende avstemming

I den rådgivende avstemming er det førstestmmene som skal telles.

DEN NORSKE KIRKE

Prosten i Sør-Østerdal

Begrunnelse: Avstemmingen er en rådgivende avstemming. De som spørres om råd, blir spurt om «hvem de anser som best skikket» til å bli biskop. Det er da selvfølgelig den som blir satt som nr.1, som er den, som er ansett som best skikket. De som deretter blir satt som nr.2 og nr.3 er like selvfølgelig ikke vurdert som like godt skikket.

Det tilsettende organet har bedt om råd. Det sikreste rådet de får, er hvem som er satt som nr.1. Dersom kandidatene til slutt rangeres etter summen av første-, andre-, og tredjestemmer, mister tilsettingsorganet og *offentligheten* den viktigste informasjonen fra de rådgivende, nemlig hvem de anså som den best skikkede og derfor satte som nr.1.

Da Kirkedepartementet hadde ansvar for rangering av kandidatene etter avstemmingsrundene, ble kandidatene rangert etter antall førstestemmer. Det er en selvfølgelig konsekvens av at avstemmingen er rådgivende ut fra hvem som er best skikket.

Høringsnotatet ønsker å videreføre den ny praksis som ble innført av Kirkemøtet med å summere første-, andre-, og tredjestemmene og rangere kandidatene etter summen av stemmer. I tillegg er det innført en vekting, som også høringsnotatet vil viderføre.

Når kandidatene rangeres etter summen av første-, andre- og tredjestemmer, så er det de kandidatene som får mange andre og tredje stemmer, som vil komme øverst på lista. Når tilsettingsorganet skal velge mellom de tre som har fått høyest summeringssum, kan det i noen tilfeller være kandidater med mest andre og tredje stemmer, mens de som de rådgivende har ansett som best skikket og gitt sin førstestemme, kan falle ut.

Regelen om å summere første-, andre- og tredjestemmene er derfor meget avgjørende for resultatet. Det vil ofte bli andre og tredjekandidatene som topper lista. På lang sikt vil det kunne bety at kirka får en rekke «midt-på-treet» biskoper, som av de rådgivende er holdt for å være de nest beste.

Høringsnotatet har innsett dette problemet og foreslår derfor en vekting av stemmene slik at førstestemmer skal telle mer enn andre og tredjestemmene. Førstestemmer skal ha poengtall 1, andrestemmer skal telle 2/3 og tredjestemmer skal telle 1/3. Men denne vektingen er helt vilkårlig.

Hvorfor skal en andrestemme telle 2/3? Det finnes ingen logisk grunn for at valget skal være akkurat 2/3. En andrestemme kunne like snart telle 1/2 og en tredjestemme 1/4. Eller en førstestemme kunne telle 2 og en andrestemme kunne telle 1/2 osv. Her får matematikken avgjørende innvirkning på hvem som kommer ut med høyest poengsum og som får gå videre som en av de tre, som tilsettingsorganet skal velge mellom. (Se eksempel i eget vedlegg.)

Vennlig hilsen

Sevat Lappegard

prost

Eksempel: Virkningen av summering og vekting av første-, andre- og tredjestemmer til én poengsum.

Det er i eksemplet ikke tatt hensyn til eventuell vekting mellom stemmegrupper.

Det er fem kandidater som er nominert. Avstemming har gitt dette resultatet:

	1.stemmer	2.stemmer	3.stemmer	Summen av første, andre, tredjestemmer	Vektet poengsum (1, 2/3, 1/3)	Vektet poengsum (1, 1/2, 1/4)
Kandidat A	90	60	10	160	133	123
Kandidat B	40	120	130	290	163	133
Kandidat C	50	90	80	220	137	115
Kandidat D	100	80	20	200	160	145
Kandidat E	20	40	80	140	74	60

Den rådgivende avstemmingen viser at det er to kandidater som de rådgivende klart har ansett som de beste, kandidat D som har fått 100 førstestemmer og kandidat A som har fått 90 førstestemmer. Det skal gode grunner til ved tilsetning å velge en annen enn en av disse to. De andre tre kandidatene har bare halvdelen eller mindre så mange førstestemmer. Den mest informative måten å summere opp avstemmingen, er å rangere etter førstestemmer:

Kandidatene rangert etter antall førstestemmer

	1.stemmer	2.stemmer	3.stemmer
Kandidat D	100	80	20
Kandidat A	90	60	10
Kandidat C	50	90	80
Kandidat B	40	120	130
Kandidat E	20	40	80

Men dersom kandidatene rangeres etter summen av første, andre og tredjestemmer, blir resultatet et annet. Da er det kandidat B og C som topper lista. B var ikke med blant de tre som hadde mest førstestemmer. Nå har kandidat A som hadde nest mest førstestemmer, mer enn dobbelt så mange førstestemmer som B, falt ut. Kandidatene rangert etter summen av første-, andre- og tredjestemmer.

Kandidatene rangert etter summen av første, andre og tredjestemmer:

	Summen av første, andre og tredjestemmer
Kandidat B	290
Kandidat C	220
Kandidat D	200
Kandidat A	160
Kandidat E	140

Dersom stemmene vektet, blir det et annet resultat. Da får matematikken avgjørende betydning ved valg av vektfaktor. Ved vekting 1, 2/3, 1/3 blir det de samme tre som går videre som ved lik summering, men kandidat D som fikk flest førstestemme rykker opp fra tredje til andre plass. B, D, C går videre. Ved vekting 1, 1/2, 1/4 får førstestemmene litt større vekt, og kandidat D som fikk mest førstestemmer går til topps på lista og kandidat A som fikk nest mest førstestemmer, kommer med blant de tre som går videre, D, B, A går videre:

	Summen av første, andre, tredjестemmer vektet 1, 2/3, 1/3	Summen av første, andre, tredjестemmer vektet 1, 1/2, 1/4
Kandidat B	163 (1)	133 (2)
Kandidat D	160 (2)	145 (1)
Kandidat C	137 (3)	115 (4)
Kandidat A	133 (4)	123 (3)
Kandidat E	74 (5)	60 (5)

1. Konklusjon

1. Avstemningen er rådgivende, ikke et valg. Summeres første, andre og tredje stemmer i en sum, sees det bort fra det råd som ligger i at den som har gitt rådet, faktisk skiller mellom første, andre og tredje plass. Den mest saksvarende og informative måte å oppsummere en rådgivende avstemming på, er å rangere etter førstestemmer.
2. En summering av første, andre og tredjestemmer favoriserer kandidater med mange andre og tredjestemmer. Det blir ofte de nest beste som topper lista.
3. Vekting og valg av vektfaktor er helt vilkårlig, og kan ha avgjørende innvirkning på resultatet. Vekting må derfor ikke gjøres.
4. Summering av stemmene og vekting gjør prosessen komplisert og lite informativ for offentligheten.